

or *Ernulfi*
ERNULFI EPISCOPI ROFFENSIS or

COLLECTANEA

Be. Uuae

DE REBUS ECCLESIAE ROFFENSIS

A PRIMA SEDIS FUNDATIONE AD SUA TEMPORA

Ex Textu Roffensi, quem composuit Ernulfus.

(Henricus WARTHON, *Anglia sacra*, tom. II, pag. 329 Londini 1691, folio parvo.)

Nomina episcoporum Roffensium.

- I. Justus (1). Obiit iv Idus Novembris. II. Romanus (2). III. Paulinus (3). Obiit vi Idus Octobria. A IV. Ithamar (4). V. Damianus (5). VI. Putta (6). VII. Guichelmus (7), VIII. Gybmundus (8). IX. Te-

(1) Justus, natione Romanus, a S. Gregorio papa in Britanniam inissus est anno 601, ut S. Augustino Cantuariensi in propaganda fide subsidium ferret; quod et sedulo nec infeliciter fecit. Diffusa latius per regiones circumvicinas fide, Augustinus episcopus in civitatibus vicinis constituere consultum duxit, et Mellitum Londoniæ, Justum Rovecestræ episcopos ordinavit anno 604. Ecclesias cathedrales in utraque urbe Ethelbertus rex Cantuariorum Augustini precibus, in illa S. Paulo, in ista S. Andreae sacras construxerat et possessionibus opimis dotaverat. Post Ethelberti obitum, qui anno 616, 24 Febr. contigit, solum vertere ab Eadbaldo, qui successit, rege Ethnico coactus, Galliam cum Mellito secessit. Eadbaldo brevi post ad fidem converso revocatus, sedi Roffensi ad annum usque 624 præfuit, quando Cantuariam post Melliti obitum translatus est. *Beda, Hist. Eccl. l. 1, c. 29; l. II, c. 3, 5, 6, 7, 8.*

(2) Justus ad archiepiscopatum Cant. translatus, Romanum pro se Rovecestræ episcopum ordinavit; eundemque ad Honorium papam, qui pontificatum inivit 626 28 Sept. legavit ante finem anni 627, quo ipse morti succubuit. Romanus, legatione suscepta mare trajiciens, naufragio interiit. *Beda, l. II, c. 8, 20.*

(3) Paulinus, missus a Gregorio papa in Britanniam una cum Justo anno 601 archiepiscopus Eboracensis ordinatus est anno 625. Eboraco, fugatus a Cedwalla Britonum rege anno 653, Cantuariam rediit; et episcopatum Roffensis, qui sexennio vacaverat, curam sibi ab Eadbaldo rege et Honorio archiepiscopo commissam suscepit, et ad obitum tenuit. Obiit anno 644, 10 Octobr., sepultus in Ecclesia Roffensi, postquam sedi præfuisset annos 11 (sic enim Bedæ locum corrigendum puto), menses II, dies 21. *Beda l. I, c. 29; l. II, c. 20; l. III, c. 14.*

(4) Primus Anglorum Ithamar dignitatem episcopalem obtinuit, Paulino in sede Roffensi subrogatus ab Honorio archiepiscopo anno 644. Ortu is Cantuariensis fuit, nulli tamen antecessorum moribus et doctrina, Beda iudice, inferior. Introitum ejus in annum 647 referunt Annales MSS., sub Asserii Menevensis nomine circumlati. Male, puto, Beda enim illum Paulino e vestigio substitutum fuisse inquit. Anno 655, Deusdedit archiepiscopum Cant. consecravit; eodemque archiepiscopatum tenente, idque brevi post, ut videtur, fato cessit. *Beda l. III, c. 14, 20.*

(5) Damianus de genere Australium Saxonum, successit, a Deusdedit archiepiscopo consecratus. Post ipsius obitum sedes Roffensis auctore Beda diu vacavit. Obiisse videtur paulo ante Deusdedit, qui mortuus est 664, 4 Julii. Cælda enim archiepiscopus Ebor. ordinandus Cantuariam veniens, compta Deusdedit archiepiscopi morte, sine consecratione habita recessit; et Wighardus presbyter, successor Deusdedit archiepiscopo designatus, missus est Romam consecrandus. Sin vero Damianus Deusdedit archiepiscopo superfuisset, uterque ab illo consecrationis munus suscepisset. Nec tamen diu ante Deusdedit obiisse potuit. *Aliter enim archiepiscopus ante obitum suum successorem illi subrogasset. Beda l. III, c. 20; l. IV, c. 1, 2.*

(6) Theodorus archiepiscopus, Cantuariam veniens medio anno 669, Puttam, virum ecclesiasticis disciplinis instructum et more Romano modulandi maxime peritum, Ecclesiæ Roffensi episcopatum ordinavit. Interfuit in synodo Herefordensi a Theodoro coactæ anno 675. Anno 676 Cantia ab Ethelredo Merciorum rege misere vastata et civitate Roffa communem cladem passa, episcopus tunc absens, cui in rebus sæculi industria defuit, nunquam redire certus, ad Sexulfum Merciorum episcopum secessit; acceptaque ab isto ecclesiola quadam et agello modico, ibidem consenuit, regiones vicinas Romanis ecclesiasticis cantus legibus instituens; neque ut derelictum episcopatum resumeret, ullis argumentis adduci potuit. Synodo tamen Hethfeldensi anno 680 interfuit. *Beda l. IV, c. 2, 5, 12; Conc. Angl. tom. I, p. 680.*

(7) Rectius Quichelmus; sic enim Bedæ dicitur. Consecratus is loco Puttæ a Theodoro archiepiscopo anno circiter 676; post non multum temporis rerum inopia coactus episcopatum deseruit. *Beda, l. IV, c. 12.*

(8) Quichelmo recedente, Theodorus Gebmunda substituit. Dicitur is interfuisse concilio Berghamstedensi anno 697, indictione 1, et privilegio Witredi regis subscripsisse anno 700. *Beda l. IV, c. 12; Concil. Angl. tom. I, p. 194, 199.* Obiit ipsius in anno 692 Godwinus retulit. Qua auctoritate id fecerit, mihi est incompertum. Illum tamen ante medium annum 693, quo Brectwaldus archiepiscopus a Godwino Galliarum metropolitano consecratus est, obiisse conjicio. Archiepiscopi enim consecratio ad episcopos Roffenses tunc temporis spectasse videtur. Quod concilio Berghamstedensi

bias (9). X. Aldulfus (10). XI. Dunno (11). XII. A XVII. Badenothus (17). XVIII. Cuthulfus (18). Eardulfus (19). XIII. Diora (15). XIV. Weormundus (14). XV. Beornmodus (15). XVI. Tadnothus (16). XIX. Swithulfus (19). XX. Burhricus (20). XXI. Ceolmundus (21). XXII. Cynefertus (22). XXIII.

anno 697 adfuisse dicitur. Indictionis numerus errorem indicat; chartasque et privilegia, si quæ alia adsint argumenta, parum moramur, conjecturam confirmant Annales Roffenses. Illum anno 695 obiisse in Annalibus Saxon. Petriburg. demum comperi.

(9) Defuncto Gebmundo, Tobias, vir Græcæ patris ac Latinæ linguarum cognitione et eruditione multiplici instructus, Theodori archiepiscopi et Adriani abbatis discipulus, loco illius a Brectwaldo archiepiscopo Cant. ordinatus est. Obiit anno 726, sepultus in porticu S. Pauli apostoli, quam intra ecclesiam Roffensem sibi ipsi in locum sepulcri fecerat. Ista de illo Beda, l. v, c. 9, 24. Consecratus videtur anno 693; quod et Florilegus innuit. Anno etenim sequenti concilio Becancelensi interfuit. *Concil. Angl.* tom. I, p. 180. Pessime calculus subduxit pseudo-Asserius in Annalibus Mss. qui introitum illius in annum 715 rejecit.

(10) Aldwilt a Berchtwaldo archiepiscopo loco Tobiae ordinatus, anno 731 superfuit. Atque ista tantummodo de illo refert Beda l. v, c. 24. Consecratus anno 727 tradunt Annales Saxonici Mss.; Dominian, A. 8, anno 731. Tatwinum archiepiscopum Cantuariensem consecravit. Anno 732 obtinuit ab Ethelbaldo rege Merciorum vectigal annuum unius navis sibi et successoribus suis concedi, charta data mense Septembri anno regni Ethelbaldi regis xvii. Idem dono accepit ab Eadberlito rege Cantuariorum terram decem aratorum in loco qui dicitur Andsolesham; et donationem a Nothelmo archiepiscopo anno 758 confirmari obtinuit. *Textus Roff.* f. 121, 119, 120. Obiisse dicitur a Florentio anno 741; a Simeone Dunelm. autem, Chronico Mailros et pseudo-Asserio anno 759.

(11) Dunno, Anglice Dun, successit Aldulfo anno 740, juxta Mailrosensem, consecratus anno 741, juxta Chronologiam Saxoniam. Interfuit synodo Cloveshoviensi 747. *Concil. Angl.* tom. I, p. 242.

(12) Quonam anno Eardulfus Dunnoni successerit incertum est. Prima de illo in Textu Roffensi fit mentio anno 761, quo sesquijugerum terræ in civitate Roffa ad augmentum Ecclesiæ à Sigiredo Cantix rege obtinuit indictione xv. Anno sequenti Eardwlfus Cantuariorum rex illi pasqua xii gregum porcorum donavit. Anno 764, Offa Merciorum rex terram xx aratorum in Æsingahain; anno 765, Egberthus rex Cantix terram quamdam intra castelli mœnia eidem dedit. *Textus Roffen.* f. 122, 123, 124, 126. Magis adhuc ad rem faciunt Annales Roffenses; qui Woldham illi ab Ethelbirto rege anno 750 donatam memorant.

(15) Diora, aliis Dyorannus, successit ante annum 778, quo Egberht rex Cantix donavit illi atque Ecclesiæ Roffensi terram in Bromley et mariscum de Scaga; et donum eidem confirmavit anno 779. Idem dedit ipsi terram infra mœnia urbis anno 781 et terram decem aratorum in Hallinges. *Textus Roff.* f. 129, 130, 131, 128.

(14) Werenundus, Anglice Worre, successit. Illi terram sex aratorum in Trottesclib Offa rex Merciorum anno 788 donavit; terram etiam unius, aratri in Broomgeheg in synodo Calcuthensi anno 789. Ethelbertus Cantuariorum rex xx jugera anno 790. *Textus Roff.* f. 132, 133, 135. Postrema tamen donatio addita Cealnothi archiepiscopi subscriptione merito suspecta redditur. In concilio equidem Calcuthensi anno 789 habito chartæ Offæ regis datæ Ecclesiæ Wigorniensis subscripsisse reperitur in vetustissimo exemplari inter Archiva Ecclesiæ Wigorn., ipsi concilio ætate parum inferiori. Interfuit concilio Becancelensi 798, seu potius Cloveshoviensi 805 (unicum enim fuit concilium, idque Cloveshoviæ habitum), eodemque anno obiisse videtur.

Florentius quidem obitum ejus et Chronologia Saxonica successoris introitum in annum 802 referunt. Verum aut concilium anno 802 habitum esse, aut Werenundus anno 803 obiisse dicendus est. *Concil. Angl.* tom. I, p. 318, 325.

(15) Beornmodus Werenundum excepit, anno 802 consecratus juxta Chronologiam Sax. et Florentium, seu potius 803; siquidem concilium Cloveshoviæ isto anno coactum perhibeatur. Exstat in Registro Ecclesiæ Cant. Professio ejus facta Ethelardo archiepiscopo Cant. a quo consecratus erat. Obiit autem Ethelardus 803 mense Maio. Illi et Ecclesiæ suæ Roffensi Kenulfus rex dedit tria aratra ad meridianam urbis partem anno 804, indict. xi; Egbertus rex terras plures anno 838, indict. i; Ethelwlfus rex terram in Holanbeorges 841, indict. iv. *Textus Roff.* f. 137, 138, 139. Interfuisse synodo Calcuthensi 816 legitur in *Concil. Angl.* tom. I, p. 328. Mitto plures ejus subscriptiones: quæ circa hæc tempora factæ in regum Chartis in monasticisq. Angl., et alibi reperiuntur. Quod vero Florilegus et Annales Roffenses illum anno 804, defunctum Puthrico locum cessisse referunt, error est manifestus. Puthricus enim ille, rectius Burhricus dicitur, ante finem extremum sæculi episcopatum non obtinuit; et Tadnothum Beornmodo successisse Indiculis vetustus episcoporum Roff. ad calcem Chronologiæ Saxonice confirmat.

(16) De Tadnotho nil aliud dicendum habeo, quam ex Textu Roffensi f. 122, constare, illum temporibus Ceolnothi archiepiscopi et Berhtwsi Merciorum regis, viz. inter annos 841, et 852, sedi Roffensi præfuisse.

(17) De Badenotho nil præter nomen ab Ernulfo asservatum superest. A Beornmodo enim ad Burhricum Willelmus Malmshuriensis et Florentius in Indiculis suis episcoporum Roff. omnes prætermiserunt. Badenotho Godwinum quemdam Godwinus, lib. De præsulibus, p. 567, tenere subjecit, non alia ratione ductus, nisi quod Godwinus episcopus Roffensis Chartæ Witalii regis Merciorum datæ cœnobio Croilaudensi anno 833, et alteri Bertulfi regis 851, apud Ingulphum p. 488, 490 subscripsisse reperiatur, quasi vero aliquid monachorum chartis pro lubitu conflictis contra aliorum monumentorum fidem tribuendum sit.

(18) Cuthwifo episcopo Etheredus rex plures terras anno 868 donasse dicitur in Textu Roffensi f. 141.

(19) Swithulfo episcopo Ethelulfum regem anno 880, indict. xiii, terram in Cucolaustan contulisse narrat Textus Roffensis f. 142. Idem, anno 897 custos occidentalis Cantii adversus Danorum irruptiones ab Alfredo rege constitutus, brevi post tempore peste extinctus obiit. *Floril. et Chronol. Sax.*

(20) Burhricus, aliis Burthricus, et Burgrice, et Puthricus dictus successit; cui Edmundus dedit tria aratra in Mallinges, donum confirmante Odone archiepiscopo, apud Textum Roff. f. 143. Edmundus regnare cœpit 941, desiit 946. Eidem manerium de Frekingham ab Alfredo rege, qui anno 901 obiit, donatum esse Libellus monachorum Roff. prodit. Anno 938, subscripsit chartæ Athelstani regis datæ cœnobio Malmshuriensi apud Willelmum in Vita Aldelmi, p. 32. Inania sunt quæ de successione ejus anno 804 Florilegus et Annales Roff. et de subscriptione chartæ Berthulfi regis datæ cœnobio Wigorn. anno 841. Monasticon tom. I, p. 122, et de ordine inter Chineserthum et Alfstanum medio Godwinus habent.

(21) Nil alibi de eo traditur. Successit Burhrico post annum 941.

(22) Solum nomen superest. Obiit ante annum 955.

Ælfstanus (23.) XXIV. Goduwinus I. (24.) XXV. A Ernstus (27.) XXVIII: Gundulfus (28.) XXIX. B Goduwinus II. (25.) XXVI. Sywardus (26.) XXVII. dulfus (29.) XXX. Ernulfus (30).

(23) Ælfstanus, aliis Athelstanus, confirmationem manerii de Bromley ab Edgardo rege obtinuit anno 955. in Textu Roff. f. 151; subscripsit chartis Edgardi datis cœnobio Ramesiensi et Malmbsburiensi anno 974. *Monastic.* l. p. 256; et *Vita Aldelmi* p. 33. Obiisse episcopum quemdam Roffensem anno circiter 984. Osbernus in *Vita Dunstani* p. 114 docet. Hunc Ælfstanum fuisse Annales breves et admodum vetusti Roffenses Mss. *Vespasian an.* 22, a Benedicto monacho conscripti hisce verbis confirmant: Anno 984 obiit Ælfstanus episcopus Roffensis; successit Godwinus. De contentione inter ipsum et Ethelredum regem, et obsidione ejusce gratia urbi Roffensi anno 983 illata consule Florilegum in anno 985, et Osbernum in *Vita Dunstani* p. 114. Ista quidem Godwinus successori ejus constanter tribuit; verum invita veritate, uti ex prædictis facile patebit.

(24) Godwinus, nonnullis Godricus, successit anno 984. Illi Ethelredus sex mansus in Woldham donavit anno 995, indict. viii; et Bromley primis regni annis oblatum restituit 998, indict. xi, eidem xv mansus in Stanton et Hiltune contulit anno 1012, indict. x. *Textus Roff.* f. 155, 154, 158, 160. Mitto subscriptiones illius, quibus plurimas Ethelredi chartas munivit. Magis notandum venit quod Florentius, Hovedenus, alique tradunt, illum a Danis in expugnatione urbis Cantuariensis anno 1011, una cum Elphego archiepiscopo captum fuisse.

(25) Hunc prætermitit Malmbsburiensis, agnoscit tamen cum Ernulfo Florentius. Quo anno episcopatum inierit, prorsus latet. Id solum constat illum anno 1038 superfuisse. Quæ de vacatione mortem ejus succedente Godwinus habet, incerta sunt nullo auctore comprobata. Quin potius sedes episcopales sub pacifico Edwardi regno aliquantisper vacasse nullibi reperitur; et binos episcopos sedem aliquam 74 annis simul regere potuisse exemplo non caret. In obituariis Cant. Godwinus alter vii Id. Martii, alter ii Id. April. obiisse dicitur.

(26) Siwardus, abbas Certeseiæ, longe alius a Siwardo abbate Abendonensi et Edsii archiepiscopi

Vicario, quantumvis Godwinus Malmbsburiensem secutus refragetur, prout supra p. 107 ostenditur, consecratus est Cantuarie a Stigando archiepiscopo anno 1058, ex fide Annualium Sax. Mss. *Domitian A. I.* et Petriburg et Florentii. Anno 1070 Lanfranci archiepiscopi consecrationi adfuit; et 1072, subscripsit concordie inter Lanfrancum Cant. et Thomam Ebor. Archiepiscopos iuvitæ, apud Indulphum p. 92. edit. Oxon. Obiit anno 1075 juxta Annales antiquos Roff. *Vespas. A. 22.* Male Florentius id in anno 1067, rejecit.

(27) Ernóstus, monachus Beccensis, consecratus a Lanfranco in ecclesia S. Pauli London. sub initium anni 1076, vix dimidio anno superstes, obiit die 15 Julii. *Chronol. Sax. et Obituar. Cant.*

(28) Consecratus fuisse a Lanfranco anno 1077. B Dominica iii Quadragesimæ, Vita ipsius relet pag. 291. Contigit ea dicto anno die 19 Martii et falsi sint et auctor Vitæ et Annales vetusti breves; qui consecratum die 21 Martii fuisse narrant. Obiit anno 1108, die viii Martii, Dominica iii Quadragesimæ. Sic enim auctor Vitæ p. 291, et Obituarium Cant. perhibent. Male Dunelmensis diem vii Martii posuit.

(29) Radulphus, antea abbas Sagiensis in Normannia, successor ab Anselmo designatus 1108 29 Junii, consecratus est die ix Augusti sequentis. Electus ad archiepiscopatum Cant. 1114, 26 April. inthronizatus est die 17 Maii, prout habet *Eadmerus Hist. Nov.* p. 96, 110. Male Godwinus ex Florentio Radulfum die ii Augusti consecratum scribit.

(30) Ernulfus, natione Gallus Lafranci discipulus, primum monachus apud cœnobium S. Luciani in Belvaco, dein in Ecclesia Cant. mox prior Cant. et exinde abbas Petriburgensis, electus est in episcopum Roffensem 1114; 28 Sept., inthronizatus die i Octobr. sequentis, consecratus Cantuarie a Radulpho archiepiscopo 1115, 26 Decembr. ex fide *Eadmeri et Florentii*. Sedit annos ix et dies aliquot, atque obiit annos LXXXIV natus, anno 1124, 15 Martii.

Donationes ecclesie Roffensi factæ.

Anno ab Incarnatione Domini 600, rex Ethelbertus fundavit ecclesiam S. Andreæ apostoli Roffi et dedit ei Prestefeld, et omnem terram quæ est ad Meduwaie usque ad orientalem portam civitatis in australi parte, et alias terras extra murum civitatis versus partem aquilonalem.

Anno ab Incarnatione Domini 738, Eadherhtus rex Cantuariorum dedit ecclesie S. Andreæ apostoli Ilrosi Stokes, et terram x aratrorum in Hou quæ vocatur Andscollesham, et commendavit Ealdulfo episcopo.

Anno ab Incarnatione Domini 764, Offa rex Merciorum, et Sigereus rex Cantie donaverunt ecclesie S. Andreæ Æslingeham cum omnibus appendiciis suis, scilicet Freondesberiam et Wicham, videlicet xx aratrorum; et commendaverunt Eardwifo episcopo. Item rex Offa et Ecbertus rex Cantuariorum dederunt ecclesie S. Andreæ Bromgeheg, et commendaverunt episcopo Dioran, et postea episcopo Waermundo.

Ecgberhtus rex Cantie dedit ecclesie S. Andreæ

Heallingas; id est terram x aratrorum et commendavit episcopo Dioran.

Anno ab Incarnatione Domini 788, Offa rex Merciorum dedit ecclesie S. Andreæ Trottesclib; et commendavit Waermundo episcopo. Obiit Offa rex Anglorum ii Idus Augusti.

D Coenuulf rex Merciorum dedit ecclesie S. Andreæ Borestealle; et commendavit Beornmodo episcopo.

Anno ab Incarnatione Domini 838, Ecbertus rex Westsaxonum et Cantuariorum dedit ecclesie S. Andreæ magnas libertates, et ista Maneria, Hællinges et Snodigland; et commendavit episcopo Beornmodo.

Anno ab Incarnatione Domini 841, Æthelwulf rex occidentalium Saxonum dedit ecclesie S. Andreæ Holanbeorgestun; et commendavit episcopo Beornmodo.

Anno Dominice Incarnationis 870, Æthelwulf rex Saxonum dedit ecclesie S. Andreæ Cucolanstan, et commendavit Suuthuulfo episcopo.

Eadmundus rex Anglorum dedit ecclesie S. An-

dreæ Meallingas; et commendavit episcopo Burh-
rico.

Quidam præpotens ac probus homo, nomine
Brihtricus, cum uxore Ælfsuitha dederunt ecclesiæ
S. Andreæ Dامتunam et Langafeldam et Dærente
et Falcheham; et commendaverunt Ælfstano epi-
scopo.

Anno Dominicæ Incarnationis 945, Edgarus rex
Anglorum dedit ecclesiæ S. Andreæ Bromleage, et
commendavit Ælfstano episcopo.

Anno Dominicæ Incarnationis 995, Ethelred rex
Anglorum dedit ecclesiæ S. Andreæ Wldeham et
Litlanbroc, et commendavit episcopo Goduino.
Idem dedit ecclesiæ S. Andreæ Stantun et Hiltun,
scilicet xv mansas terrarum et commendavit epi-
scopo Goduino.

Willelmus primus rex Anglorum reddidit Fra-
cenham terram S. Andreæ Lanfranco archiepiscopo,
quam iniquè injustè abstulerant, et ipse juste red-
didit Gundulfo episcopo. Sic etiam Stoches terram
S. Andreæ eripuit ipse Lanfrancus de invasione
tyrannorum, et reddidit prædicto Gundulfo episcopo
et monachis ejusdem. Idem Willelmus rex reddidit
Roffensi ecclesiæ Denintunam et Falcheham olim
injustè ablatas. Præterea inter cætera bona magna,
quæ eidem ecclesiæ in vita sua fecit, imminente ar-
ticulo mortis suæ centum libras ei dedit, et tunicam
propriam regalem, et cornu eburneum, et alia plura
ornamenta. Obiit is v Idus Septembris.

Willelmus filius Willelmi regis dedit ecclesiæ
S. Andreæ manerium suum Lamhytham; et com-
mendavit Gundulfo episcopo. Idem concessit liberta-
tes, quas ecclesia Roffensis huc usque obtinuit; et
sua charta confirmavit omnium prædictorum dona.
Obiit iv Nonas Augusti.

Lanfrancus archiepiscopus dedit ecclesiæ S. An-
dreæ manerium Hedenham ad victum monachorum;
quod concessit prædictus Willelmus filius Willelmi
regis. Obiit Lanfrancus v Kal. Junii.

Estunam manerium idem rex Willelmus filius
Willelmi dedit ecclesiæ S. Andreæ, et commendavit
episcopo Gundulfo.

Nobilissimus rex Henricus multa bona contulit,
scilicet ecclesias de Boxle, de Eilesford, Derente-
ford, Suttune, cum capellis de Wilmintune, et de
Kingsdune, item ecclesias de Chiselherste et de
Wlewich, item decimas de Strodes et de Chealkes,
et alia multa.

*De placito apud Pinendenam inter Lanfrancum
archiepiscopum et Odonem Baiocensem epi-
scopum.*

Tempore magni regis Willelmi, qui Anglicum
regnum armis acquisivit et suis ditionibus subju-
gavit, contigit Odonem Baiocensem episcopum et
ejusdem regis fratrem multo citius quam Lanfran-
cum archiepiscopum in Angliam venire, atque in
comitatu de Cant. cum magna potentia residere,
ibique potestatem non modicam exercere. Et quia
illis diebus in comitatu illo quisquam non erat, qui

tantæ fortitudinis viro resistere posset, propter
magnam quam habuit potestatem, terras complures
de archiepiscopatu Cantuarbericæ et consuetudines
nonnullas sibi arripuit, atque usurpans suæ domi-
nationi ascripsit. Postea vero non multo tempore
contigit præfatum Lanfrancum Cadomensis ecclesiæ
abbatem jussu regis in Angliam quoque venire, atque
in archiepiscopatu Cantuarbericæ Deo disponente
totius Angliæ regni primatem sublimatum esse. Ubi
dum aliquandiu resideret, et antiquas ecclesiæ suæ
terras multas sibi deesse iuveniret, et suorum negli-
gentia antecessorum illas distributas atque distractas
fuisse reperisset, diligenter inquisita et bene co-
gnita veritate, regem quam citius potuit et impigre
inde requisivit. Præcepit ergo rex comitatum totum

absque mora considerare, et homines comitatus omnes
Francigenas, et præcipue Anglos, in antiquis legibus
et consuetudinibus peritos, in unum convenire. Qui
cum convenerunt, apud Pinendenam omnes pariter
concederunt. Et quoniam multa placita de diratio-
cinationibus terrarum et verba de consuetudinibus
legum inter archiepiscopum et prædictum Bajocen-
sem episcopum ibi surrexerunt, et etiam inter
consuetudines regales et archiepiscopales, quæ
prima die expediri non potuerunt, ea causa totus
comitatus per tres dies ibi fuit detentus. In illis tri-
bus diebus diratiocinavit ibi Lanfrancus archiepi-
scopus plures terras, quas tunc tenuerunt homines
ipsius episcopi, videlicet Herbertus filius Ivonis,
Turoldus de Hrovecestria, Radulfus de Curvaspina,
et alii plures de hominibus suis, cum omnibus con-
suetudinibus et rebus, quæ ad easdem terras perti-
nebant, super ipsum Bajocensem episcopum et su-
per ipsos prædictos homines illius et alios, scilicet
Dellinges, Estoces, Prestetuna, Dامتuna, et multas
alias minutas terras. Et super Hugonem de Monte-
forti diratiocinavit Hrocinges et Broc, et super
Radulfum de Curvaspina lx solidatas de pastura in
insula Grean. Et omnes illas terras et alias diratio-
cinavit ita liberas atque quietas, quod in illa die
qua ipsum placitum finitum fuit, non remansit homo
in toto regno Angliæ, qui aliquid inde calumniaretur,
neque super ipsas terras etiam parvum quid-
quam clamaret. Et in eodem placito non solum

istas prænominatas et alias terras, sed et omnes
libertates Ecclesiæ suæ et omnes consuetudines
suas renovavit, et renovatas ibi diratiocinavit soca,
saca, toll, team, flymena-fyrmthe, grithbrece, fo-
resteal, heimfare, infangennetheof, cum omnibus
aliis consuetudinibus paribus istis vel minoribus
istis, in terris et in aquis, in silvis, in viis, et in
pratis, et in omnibus aliis rebus infra civitatem et
extra, infra burgum et extra, et in omnibus aliis
locis. Et ab omnibus illis probis et sapientibus ho-
minibus qui adfuerunt fuit ibi diratiocinatum, et
etiam a toto comitatu concordatum atque judica-
tum; quod sicut ipse rex tenet suas terras liberas
et quietas in suo dominico, ita archiepiscopus Can-
tuarbericæ tenet suas terras omnino liberas et quietas

in suo dominico. Huic placito interfuerunt Goisfri-
 nus episcopus Constantiensis, qui in loco regis
 fuit, et iustitiam illam tenuit; Lanfrancus archie-
 piscopus, qui ut dictum est placitavit, et totum
 diratiocinavit; comes Cantiae, videlicet prædictus
 Odo Bajocensis episcopus; Ernostus episcopus de
 Hrovecestra; Ægelricus episcopus de Cicestra, vir
 antiquissimus et legum terræ sapientissimus, qui ex
 præcepto regis adeductus fuit ad ipsas antiquas le-
 gum consuetudines discutendas et edocendas in una
 quadriga; Ricardus de Tunebrigge, Hugo de Monte-
 forti, Willelmus Dearces, Hamo vicecomes, et alii
 multi barones regis et ipsius archiepiscopi, atque
 illorum episcoporum homines multi; et alii aliorum
 comitatum homines etiam cum isto toto comitatu,
 multæ et magnæ auctoritatis viri Francigenæ scilicet
 et Angli. In horum omnium præsentia multis et
 apertissimis rationibus demonstratum fuit; quod
 rex Anglorum nullas consuetudines habet in omnibus
 terris Cantuariensis Ecclesiæ nisi solummodo tres.
 Et illæ tres quas habet consuetudines hæc sunt. Una,
 si quis homo archiepiscopi effodit illam regalem
 viam quæ vadit de civitate ad civitatem. Altera, si
 quis arborem incidit iuxta regalem viam, et eam
 super ipsam viam dejecerit. De istis duabus con-
 suetudinibus, qui culpabiles inventi fuerint, atque
 detenti dum talia faciunt, sive vadimonium ab eis
 acceptum fuerit sive non, tamen ad insecutionem
 ministri regis et per vadimonium emendabunt quæ
 iuste emendanda sunt. Tertia consuetudo talis est:
 Si quis in ipsa regali via sanguinem fuderit aut
 homicidium, vel aliud aliquid fecerit quod nullatenus
 fieri licet, si, dum hoc facit deprehensus atque de-
 tentus fuerit, regi emendabit. Si vero deprehensus
 ibi non fuerit, et inde absque vade data semel
 abierit, rex ab eo nihil iuste exigere poterit. Simi-
 liter fuit ostensum in eodem placito quod archie-
 piscopus Cantuariensis Ecclesiæ in omnibus terris
 regis et comitis debet multas consuetudines iuste
 habere. Etenim ab illo die quo clauditur Alleluia,
 usque ad Octavas Paschæ, si quis sanguinem fude-
 rit, archiepiscopo emendabit. Et in omni tempore,
 tam extra Quadragesimam quam infra, quicumque
 illam culpam fecerit, quæ Cildmuite vocatur, archie-
 piscopus aut totam aut dimidiam emendationis par-
 tem habebit; infra Quadragesimam quidem totam,
 et extra aut totam aut dimidiam emendationem.
 Habet etiam in eisdem terris omnibus quæcumque
 ad curam et salutem animarum videntur pertine-
 nere. Hujus placiti multis testibus multisque ratio-
 nibus determinatum finem postquam rex audivit,
 laudavit, laudans eum consensu omnium principum
 suorum confirmavit; et ut deinceps incorruptus per-
 severaret, firmiter præcepit. Quod propterea scri-
 ptum est hic, ut futuræ in æternum memoriæ proficiat;
 et ipsi futuri ejusdem Ecclesiæ Christi Cantuar-
 heriæ successores sciant quæ et quanta in dignitatibus
 ipsius Ecclesiæ a Deo tenere atque a regibus et prin-
 cipibus hujus regni æterno jure debeant exigere.

De Fracenam.

WILLELMUS gratia Dei rex Anglorum, episcopo
 ERASTI, BALDUINO abbati, PICOTO et ROTBERTO
 MALET vicecomitibus et cæteris fidelibus meis sa-
 lutem.

Sciatis quod ego concessi archiepiscopo Lan-
 franco manerium qui vocatur Fracenam, sicuti
 Heroldus tenebat ea die quando mare transivi, et
 sicuti Turbertus et Gotinus ab ipso Heroldo tene-
 bant in omnibus terris, pratis, pascuis, silvis,
 rusticis, et sochemanis, et cæteris omnibus.

*Quomodo Lanfrancus terras extractas ecclesiæ S. An-
 dreæ et alias acquisitas monachis contradidit, a
 de Gundulfo episcopo.*

Præterea notandum, ac fidelibus omnibus futuris
 maxime temporibus, quantæ valentiæ quantæque
 Ecclesiæ Christi Cantuarbericæ necnon et ecclesiæ
 S. Andreæ Hrovecestricæ hic piæ memoriæ Lanfran-
 cus archiepiscopus utilitati et honori, dum vixit
 extiterit, sciendum est. Illic namque non solum
 illas, quæ superius nominatæ sunt, terras Ecclesiæ
 Christi, verum etiam ex diversorum dominatione
 tyrannorum ecclesiæ Hrofensi suæ ratione prudenti-
 tiæ ac sapientiæ acquisivit; acquisitas vero eccle-
 siæ, unde antiquorum negligentia fuerant extractæ
 atque dispersæ, contradidit, videlicet Denitunam,
 Stoches, Falcenham et Fracenam, de manibus
 prædicti Bajocensis episcopi et hominum suorum et
 aliorum hominum quasi quadam placitorum viole-
 tia extorsit. Et hæc non solum sed et alia bona ad
 opus monachorum, quos eidem Ecclesiæ ipse
 primum instituit, quoad vixit, impendit. Instituit
 vero servitio Dei et sancti apostoli Andreæ omnia,
 quæ illorum victui vel vestitui necessaria fore vi-
 debantur, certo apparatu præparare procuravit. Au-
 nitente tamen ac per omnia suffragante beate me-
 moriæ Gundulfo episcopo, quem ipse monachum et
 sacristam S. Mariæ Boccensis Ecclesiæ, dum ipse
 quoque prior ejusdem fuit Ecclesiæ merito sanctita-
 tis ac beatæ religionis præ cæteris omnibus adama-
 vit; adamatum vero post se in Angliam quam citius
 potuit venire fecit; et eum omni domui suæ imo
 rebus omnibus suis quas in archiepiscopio habuit
 solum post sese præ omnibus aliis præposuit. Præ-
 positum autem atque in omni sapientiæ et prudentiæ
 sensu diu probatum, tandem divino admonitus in-
 stinctu, a sese devote consecratum prædictæ Eccle-
 siæ præfecit antistitem. Qui xxxi annis inibi super-
 stes existens, ecclesiam S. Andreæ, pene vetustate
 dirutam, novam ex integro ut hodie apparet ædi-
 ficavit. Officinas quoque monachis necessarias,
 prout loci necessitas pati potuit, omnes construxit.
 Ipsos etiam monachos xxii suscepit, susceptos vero
 sanctæ religionis habitu induit; indutos postmodum
 sacris ordinibus aptos vel sanctæ religionis bene-
 dictione dignos ipsemet benedixit, consecravit, et
 quantacumque valuit diligentia et per se et per alios
 in Dei timore et amore semper instruxit; instructos
 quidem post Deum super omnia amavit, honoravit,

atque in eo quod potuit omnibus diebus vitæ suæ beneficiis multimodis augmentare non cessavit. Et cum non amplius in introitu episcopatus sui quam quinque invenisset in ecclesia S. Andreae canonicos, die qua sæculo præsentis decessit, plusquam sexaginta monachos bene legentes et optime cantantes in servitio Dei et apostoli sui Deum timentes et super omnia amantes reliquit. Sed inter cætera quæ illis beneficia nonnulla contulit, unum illis dignum memoria fecit. Fracenhām, quod, ut dictum est, ab alienorum injusta potestate archiepiscopus prudentiæ suæ ratione Lanfrancus extorsit, et ad victum monachorum æternaliter fore constituit, Gundulfus episcopus, quia ipsum manerium longinquis regionibus a Hrovecestra nimis erat remotum, ipsum manerium in sua ac suorum omnium relinuit manu successorum; atque pro illò licentia et consilio sæpediti archiepiscopi Lanfranci Wideham monachis æternaliter dedit; malens quidem sese ac suos successores annuis laboribus equitando victum ibi tam longe quærere, quam monachos vel ejusdem villæ pauperes homines singulis annis in annonam deportando fatigare.

De Falchenham.

Inter cætera beneficia ipsius archiepiscopi, Falchenham quoque sicut supra diximus ab injusta extorsit Bajocensis episcopi potestate; partim auxilio magni regis Willelmi, pro qua re Radulfus Cadomensis monachus ejus tunc existens capellanus, ad regem ipsum pro ipso auxilio in Northmanniam fuit transmissus, partim pactione pecuniæ videlicet LX librarum, quas archiepiscopus regi illi promisit se daturum; unde xxx libras accepit, xxx ei condonavit. Tandem litteris regis, quas secum Radulfus episcopo detulit, ac pecunia promissa adeptus archiepiscopus ipsum manerium, statim illud constituens ad victum monachorum, xv reddens firmam dierum.

Quomodo Willelmus rex filius Willelmi regis rogatu Lanfranci archiepiscopi concessit et confirmavit Rofensi ecclesiæ S. Andreae apostoli ad victum monachorum manerium nomine Hedenham; quare Gundulfus episcopus castrum Rofense lapideum totum de suo proprio regi construxit.

Aliud quoque beatæ memoriæ Gundulfus episcopus non minus memorabile illis contulit beneficium, sed omni potius omnibus sæculis venturis dignum veneratione. Castrum etenim, quod situm est in pulchriori parte Hrovecestræ, pro regia concessione illius doni, quod sæpe dictus archiepiscopus prædictæ Ecclesiæ ad victum monachorum disposuerat, dare manerium videlicet quod situm est in comitatu de Bucingeham, nomine Hedenham, non enim aliter tutum permaneret ipsi Ecclesiæ illud absque regis concessione potuit dare, quia pater regis illud dederat archiepiscopo in vita sua tantum, ut sublimatus fuit in archiepiscopio. Unde Willelmo filio ejus ipsum patrem succedente in regno, ab archiepiscopo et episcopo de ejusdem manerii concessione requisitus, respondit centum libras denariorum ha-

bere se velle pro ipsa concessione. Quod postquam archiepiscopus et episcopus audierunt, consternati valde pariter responderunt illam tantam pecuniam neque tunc in promptu sese habere, nec etiam unde eam acquirere potuissent sese scire. Duobus autem amicis utrique parti faventibus, Rodberto videlicet filio Haimonis et Henrico comite de Warwic, hinc regium honorem et integram ejus observantibus voluntatem, hinc vero amicitiae favorem et pro Dei amore Ecclesiæ prædictæ magnificentiam et profuturum honorem, regi consulerunt, quatenus pro pecunia, quam pro concessione manerii exigebat, episcopus Gundulfus, quia in opere cæmentarii plurimum sciens et efficax erat, castrum sibi Hrofense lapideum de suo construeret. Quod ubi archiepiscopo et episcopo innotuit, tunc procul dubio magis consternati dixerunt et regis concessioni ex toto sese abnuere, etiam et ipsum manerium in profundo maris potius situm iri malle, quam prædictam ecclesiam S. Andreae futuris temporibus regis exactionibus mancipari debere. Nam quotiescunque quilibet ex infortunio aliquo casu in castro illo contingeret aut in fractione muri aut fissura maceriei, id protinus ab episcopo vel ecclesia exigeretur usu reficiendum assiduo. Sicque episcopus et ecclesia futuri sæculi temporibus omnibus summa distractione regis submitteretur exactioni. Isto itaque metu perterritus uterque: « Absit, hoc a me, inquit archiepiscopus. — Absit quoque a me, inquit et episcopus! » Responsum hoc audiens comes Henricus, quasi modestæ stimulis iræ commotus, honestatis dans concito fremitus, inquit: « Hactenus mea æstimatione ratus sum archiepiscopum Lanfrancum unum ex viris universi orbis exstitisse sapientissimum, nunc autem nec insipientiæ (quod absit!) esse dico, neque illa quidem qua dudum sapientia callebat impræsentiarum vigere ullatenus asserere audeo. » Quid enim gravedinis, inquit, in hoc est, castrum ad ultimum majus pro xl libris ad voluntatem regis facere, factum vero comiti vel vicecomiti comitatus seu aliis etiam quibus regi placuerit monstrare, monstratum etiam ex omni parte integrum liberare, semel vero liberato sese penitus expedire, nec unquam ulterius inde se intrmittere, nec etiam eo respicere? Ad hoc regem adversus episcopum vel Ecclesiam futuræ servitutis occasionem nullatenus quærere, imo potius eos ab omni servituti liberare, atque sicut regem decebat pro Dei timore et sæculi honore in summa libertate eos conservare velle. His ergo et aliis nonnullis hujuscemodi rationibus tandem acquievit archiepiscopus. Igitur hoc pacto coram rege inito, fecit castrum Gundulphus episcopus de suo ex integro totum, costamine, ut reor, LX librarum. Quod quoadiu in sæculo subsistere poterit, pro Gundulfo episcopo manifesto indicio quasi loquens erit, æternum quidem illi ferens testimonium; quod manerium Hedenham ecclesiæ et monachis S. Andreae ab omni exactione et calumnia regis et omnium hominum

permanebit liberrimum et quietissimum in sæcula A
sæculorum.

Concessio Willelmi Magni regis.

WILLELMUS Dei gratia rex Anglorum, HAIMONI
dapifero et omnibus suis teignis in episcopatu Rof-
fensi, salutem.

Mando et præcipio ut eas consuetudines, quas
ecclesia S. Andreæ Roffensis civitatis habuit in terris
vestris seu in annona, seu in porcis, vel aliis rebns,
tempore Edwardi regis, habeat, et vos exsolvatis.

De contentione inter Gundulfum et Pichot.

Tempore Willelmi regis Anglorum magni, patris
Willelmi regis ejusdem gentis, fuit quædam
contentio inter Gundulfum Hrofensem episcopum
et Pichot vicecomitem de Grendebruge pro qua-
dam terra quæ erat de Frachenham et jacebat in
Giselham, quam quidam regis serviens, Olchete no-
mine, vicecomite dante, præsumpsit occupare.
Hanc enim vicecomes regis esse terram dicebat; sed
episcopus eandem S. Andreæ potius esse affirmat.
Quare ante regem venerunt. Rex vero præcepit
ut omnes illius comitatus homines congregarentur,
et eorum judicio cujus terra deberet rectius esse pro-
baretur. Illi autem congregati terram illam regis
esse potius quam B. Andreæ timore vicecomitis
affirmaverunt. Sed cum illis Bajocensis episcopus,
qui placito illi præerat, non bene crederet, præcepit
ut si verum esse quod dicebant scirent, ex seipsis
duodecim eligerent, qui quod omnes dixerant jure-
jurando confirmarent. Illi autem cum ad consilium
secessissent, et inibi a vicecomite per internuntium
conterriti fuissent, revertentes verum esse quod di-
xerant juraverunt. Hi autem fuerunt Edwardus de
Cipenham, Herulodus et Leofuine saca de Exninge,
Eadric de Giselham, Wulfuine de Landuade, Or-
diner de Berlingeham, et alii sex de melioribus co-
mitatus. Quo facto, terra in manu regis remansit.
Eodem vero anno monachus quidam, Grim nomine,
quasi a Domino missus, ad episcopum venit. Qui
cum audiret hoc quod illi juraverant, nimium admi-
rans, et eos detestans, omnes esse perjuros affirma-
vit. Ipse enim monachus diu præpositus de Fra-
chenham exstiterat, et ex eadem terra servitia et
costumas ut de aliis terris de Frachenham susceperat,
et unum ex eisdem qui juraverant in eodem
manerio sub se habuerat. Quod postquam episcopus
Hrofensis audivit, ad episcopum Bajocensem venit,
et monachi verba per ordinem narravit. Quæ ut epi-
scopus audivit, monachum ad se venire fecit, et ab
ipso illa eadem didicit. Post hæc vero unum ex illis
qui juraverant ad se fecit venire; qui statim ad ejus
pedes procidens, confessus est se perjurum esse.

Hinc autem cum illum qui prius juraverat ad se ve-
nire fecisset, requisitus se perjurum esse similiter
confessus est. Denique mandavit vicecomiti ut reli-
quos obviam sibi Londoniam mitteret, et alios duo-
decim de melioribus ejusdem comitatus, qui quod
illi juraverant verum esse confirmaverant. Illoc quo-
que fecit venire multos ex melioribus totius Angliæ
baronibus, quibus omnibus Londoniæ congregatis,
judicatum est tam a Francis quam ab Anglis illos
omnes perjuros esse; quandoquidem ille, post quem
alii juraverant, se perjurum esse fatebatur. Quibus
tali judicio condemnatis, episcopus Hrofensis terram
suam ut justum erat habuit. Alii autem duodecim
cum vellent affirmare iis qui juraverant se non con-
sensisse, Bajocensis episcopus dixit, ut hoc ipsam
B judicio ferri probarent. Quod quia se facturos pro-
miserunt, et facere non potuerunt, judicantibus aliis
sui comitatus hominibus, trecentas libras regi de-
derunt.

Donationes.

Ægelricus presbyter de Cætham, qui quondam
canonicus ecclesiæ S. Andreæ exstiterat, pro anima
uxoris suæ Godgyfa, et pro eo quod sepelierat
eam honorifice monachi, dedit eis unam messam
reddentem XII denarios per annum.

Elfuine [presbyteri filius] cum uxore sua dele-
runt ecclesiæ S. Andreæ et monachis illis Deo ser-
vientibus unum mariscum infra insulam de Gran
pro animabus suis in perpetuum. Pro quo beneficio
C ipsi monachi servitium in fine promiserunt facere,
sicuti pro fratre et sorore.

Golduinus presbyter de Rovecestra dedit eccle-
siæ S. Andreæ dimidiam Hagam in Rovecestra per-
tinentem ad Freondesberiam. Pro quo beneficio mo-
nachi S. Andreæ juxta petitionem suam fecerunt ibi-
dem filium suum monachum.

Hæc conventio habita est inter monachos Roffenses
et uxorem Rodberti Latimarii. Hæc mulier tenet
quandam terram de Freondesburia, quæ post mor-
tem suam monachis Roffensibus cedere debebat. Dicit
ergo ante mortem suam placuit ei ut terram eandem
redderet S. Andreæ et monachis. Monachi vero pro
hac re magis confirmanda dederunt illi LX solidos;
quos postea Brodo presbyter, qui ejus filiam habebat,
D callide extorsit, etc. Hujus conventionis sunt testes
Rodbertus presbyter filius Golduini presbyteri, etc.

Gislebertus clericus de Hedenham concessit eccle-
siæ Roffensi S. Andreæ tres lidas terræ, quas ha-
buit in suo dominico in Hedenham, ea conventionem
quod quando ipse voluerit stet ibi monachus. Et hoc
idem concessit et confirmavit Radulfus filius suus et
toto. Postea fit mentio Osmundi generi Gisleberti.